

Γιώργος Λιερός

ΚΟΙΝΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΚΟΙΝΟΚΤΗΜΟΣΥΝΗ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΣ

Από τον κόσμο των κοινών
στον κοινό κόσμο

Με ΠΡΟΛΟΓΟ του Γιώργου Καλλή,
ΕΠΙΜΕΤΡΟ του Γιώργου Περτσά
και ένα κείμενο του Ιβάν Ίλιτς

ΟΙ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΩΝ
ΣΥΝΑΔΕΛΦΩΝ



Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΛΛΗ	11
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	21
ΟΙ ΚΟΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ	25
Α. Η αυτοδιαχείριση των κοινών πόρων	25
Β. Οικονομία και κοινωνία	47
Γ. «Πατάτες και υπολογιστές»	61
ΤΑ ΚΟΙΝΑ ΚΑΙ Η ΙΔΕΑ	92
Α. Ο Μπένθαμ και τα κοινά	92
Β. Σώματα, άνθρωποι, πρόσωπα	102
Γ. Αναλυτικά εργαλεία, Ιδέα, Μύθος	128
Δ. Ο Ιβάν Τλιτς και η ιδέα των κοινών: η μηχανή και η σιωπή	145
ΤΑ ΚΟΙΝΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ	174
Α. Η ενότητα της ολικής κοινωνικής θέσμησης	174
Β. Προνεωτερικά παραδείγματα – οι αρχαϊκές κοινωνίες και οι πόλεις-κράτη	179
Γ. Οι τύχες του πολιτικού πράττειν σήμερα	217
Δ. Το έθνος-κράτος και η δημοκρατία των συνεταιρισμένων παραγωγών	239
ΚΑΤΩΦΛΙ – ΤΑ ΚΟΙΝΑ: ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΤΕΛΙΚΑ Ο ΟΡΟΣ	289
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝ	335
<i>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ</i>	
ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ: Η Η ΟΜΙΛΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΣΤΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ	361

ΙΒΑΝ ΙΛΙΤΣ: Η ΣΙΩΠΗ ΑΝΗΚΕΙ ΣΤΑ ΚΟΙΝΑ	365
--	-----

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΡΤΣΑΣ: ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝ

ΣΤΟΝ ΚΟΙΝΟ ΚΟΣΜΟ	379
------------------------	-----

Α. Ο κόσμος των κοινών	393
------------------------------	-----

Β. Ο κοινός κόσμος	420
--------------------------	-----

Γ. Από τον κόσμο των κοινών στον κοινό κόσμο	431
--	-----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	445
--------------------	-----

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ	451
---------------------------------	-----

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ ΚΑΙ ΟΡΩΝ	456
--	-----

Τα δοκίμια του Γιώργου Λιερού και του Γιώργου Περτσά έχουν ως βάση εισηγήσεις τους για τον κύκλο συζητήσεων που διοργάνωσε η ομάδα Δοκιμή με θέμα τα κοινά.

Οι συζητήσεις αυτές, οι οποίες αποιεθούν τη συνέχεια ενός προηγούμενου κύκλου με θέμα την αλληλεγγύη και συνεργατική οικονομία στις αρχές του 2013, πραγματοποιούνταν δύο φορές, περίπου, κάθε μήνα και τελείωσαν στα τέλη του 2014.

Το βιβλίο αυτό αφιερώνεται σε όσες και όσους συμμετείχαν σε αυτές τις συζητήσεις (στην Αρετή Μ., τον Κώστα Σ., τον Μπάμπη Μ., τον Σωτήρη Π., τον Νίκο Σ., τον Σωτήρη Α., τον Μάνο Ν.) ως μια ελάχιστη ανταπόδοση για τον διάλογο και τις αντιπαραθέσεις που κράτησαν δύο ολόκληρα χρόνια. Χάρη σε αυτό τον διάλογο κάποια από τα κεφάλαια των ανά χείρας δοκιμών γράφτηκαν ξανά και ξανά.

Τέλος, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα τους Σωτήρη Π., Κηλαίρη Π., Γιάννη Κ., Δημήτρη Κ., Δημήτρη Μπ., Βασίλη Ξ. και την εκληπούσα Κατερίνα Κέη για τη βοήθειά τους στην παρουσίαση των κεμένων.

Γιώργος Λιερός
Γιώργος Περτσάς

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το *Κοινά, κοινότητες, κοινοκτημοσύνη, κομμουνισμός*, το τελευταίο έργο του πολυγραφότατου φίλου και γνήσιου «οργανικού διανοούμενου» Γιώργου Λιερού, καταπιάνεται με ένα από τα πλέον σημαντικά ζητήματα της εποχής μας: το ζήτημα των κοινών και της διακυβέρνησής τους. Στην επιστήμη των οικονομικών, η έννοια των κοινών επανήλθε στην επικαιρότητα με το αναπάντεχο Νόμπελ της Έλινορ Όστρομ το 2009, αναπάντεχο μιας και εντός της κοινότητας των οικονομικών, συντηρητικής γαρ, η κυρίαρχη άποψη ήταν περί της αναπόφευκτης «τραγωδίας των κοινών» και της ανάγκης ιδιωτικοποίησής τους. Η περίφημη θεωρία της τραγωδίας των κοινών, την οποία ο Γκάρντ Χάρντιν εμπνεύστηκε αυτονάωντας να βρει ελεύθερο χώρο να παρκάρει έξω από το γραφείο του στο Πανεπιστήμιο της Σάντα Μπάρμπαρα, ισχυρίζεται ότι τα κοινά είναι «ξέφραγα αμπέλια» από τα οποία ο καθένας μας, κοινώνοντας το ιδιωτικό του συμφέρον, θα προσπαθήσει να επωφεληθεί όσο γίνεται περισσότερο εις βάρος του διπλανού του. Η Όστρομ, χρησιμοποιώντας γλώσσα και υποθέσεις προσφιλής προς τους οικονομολόγους (γλώσσα η οποία μπορεί να ξενίζει πολλούς από εμάς, αφού αποδέχεται την παραδοχή του εγωιστή εγωιστικού και ωφελιμιστή ωφελιμιστικού υποκειμένου), απέδειξε ότι, υπό συγκεκριμένες συνθήκες, οι ιδιώτες θα συναπεριστούν και θα θεσπίσουν κανόνες διαχείρισής για το «κοινό» τους καλό, που είναι και καλό του καθενός, μετατρέποντας τα εν δυνάμει ξέφραγα αμπέλια σε κοινά αγαθά. Η Όστρομ, μια υπέροχη προσωπικότητα για όσους

είχαν την τύχη να τη γνωρίσουν, αφιέρωσε τη ζωή της ταξιδεύοντας ανά τον κόσμο και μελετώντας κοινότητες οι οποίες διαχειρίζονται επιτυχώς τα κοινά τους, χωρίς την ανάγκη του μπαμπούλα του κράτους ή του «αόρατου χεριού» της αγοράς. Η έρευνά της κατέδειξε τις πολύπλοκες κοινωνικές συνθήκες και τους γραπτούς και άγραφους νόμους που συχνά διέπουν την επιτυχή διακυβέρνηση των κοινών.

Στα χέρια των αυτόνομων μαρξιστών όπως οι Νέγκρι και Ντε Άντζελις, η έννοια των κοινών πήρε μια άλλη, μεγαλύτερη διάσταση. Από εναλλακτικό μοντέλο διακυβέρνησης των φυσικών πόρων εξελίχθηκε σε οδηγό-παράσταση και πολιτικό ορίζοντα, στον βαθμό που ο Ντε Άντζελις μιλάει για ένα Σχέδιο Κ και Δ [C και D από τις λέξεις «κοινά» (commons) και «δημοκρατία» (democracy)] ως εναλλακτική απάντηση στο Σχέδιο Α της λιτότητας και το Σχέδιο Β του κεϋνσιανισμού.

Όλα αυτά ο Γιώργος τα εξηγεί στο βιβλίο του λεπτομερέστατα, εμπειριστατωμένα και με τον άμεσο αλλά δεισδυτικό λόγο που τον χαρακτηρίζει, αναζητώντας την ουσία μιας ριζοσπαστικής και επαναστατικής κατανόησης των κοινών. Για το κριτικό πνεύμα του Γιώργου, το ξαφνικό ενδιαφέρον για τα κοινά, από τη Σουηδική Ακαδημία του Νόμπελ και τους νεο-φιλελεύθερους οικονομολόγους έως τους αυτόνομους μαρξιστές και το αναρχικό κίνημα, πρέπει «να μας κάνει καχύποπτους, γιατί συνάθως η ομοθυμία, όποτε τη συναντάμε, κατά κανόνα έχει δημιουργηθεί από τον ηγεμονικό λόγο». Ο Γιώργος δεν αρκείται στους υφιστάμενους ορισμούς. Παίρνει θέση και επικρίνει τον οικονομισμό που διέπει τη θεωρία της Όστρομ, ή τον «πορο-κεντρισμό», από τον οποίο διέπονται –όσο και αν δεν το παραδέχονται– οι αυτόνομοι μαρξιστές και όλοι αυτοί οι οποίοι βλέπουν στα κοινά απλώς «πατάτες και υπολογιστές». Το πρόβλημα, υποστηρίζει ο Γιώργος, είναι ότι «το όλο εγχείρημα των “αυτόνομων μαρξιστών”

προσπαθεί να υποκαταστήσει την Ιδέα (του κομμουνισμού, της αναρχίας κ.ά.) με μια “εμμενή” τρέχουσα, εμπειρική πραγματικότητα». Ο πορο-κεντρισμός τους, άθελά του, συμβάλλει επιστημολογικά στο σχέδιο του καπιταλισμού, που είναι ακριβώς η διαρκής περιφραση και μετατροπή των εναπομεινάντων και νέων κοινών σε πόρους προς χάριν της συσσώρευσης.

Αντλώντας από τον «κοινό κόσμο» της Χάνα Άρεντ και το έργο του Δημήτρη Κωτσάκη, ο Γιώργος ορίζει τα κοινά ως τον κοινό χώρο που αποτελείται από τον συλλογικό χώρο της ιδιωτικής κοινωνίας και τον χώρο των πολιτών της πολιτικής κοινωνίας, προσφέροντας έναν χρήσιμο διαχωρισμό μεταξύ καπιταλιστικών και αντι-καπιταλιστικών κοινών και αναγνωρίζοντας το πρόβλημα του ύστερου καπιταλισμού στη συστημική δυσκολία του να παράγει και να αναπαράγει τα καπιταλιστικά κοινά, τα κοινά δηλαδή τα οποία χρειάζεται η διαδικασία της συσσώρευσης (η δημόσια υγεία, η εκπαίδευση ή οι μαζικές μεταφορές είναι προφανή παραδείγματα). Με οδηγό αυτή την ερμηνεία των κοινών και ακολουθώντας τη σκέψη του Τλις, ο Γιώργος επιχειρεί να ανυψώσει τα κοινά από «πατάτες και υπολογιστές» στη βαθμίδα της Ιδέας, θέτοντάς τα σε διάλογο με την ιδέα του κομμουνισμού, όπως την ορίζει ο Μπαντιού.

Ένας φίλος μου ερευνητής Ιταλός, ο οποίος εργάζεται στο θέμα των κοινών και αυτοπροσδιορίζεται ως κομμουνιστής συχνά αστεϊεύεται ότι στις συναντήσεις για τα κοινά στις οποίες συμμετέχει λέει στους παρευρισκόμενους «εδώ όλοι είμαστε κομμουνιστές, αλλά εσείς φοβάστε να το πείτε», προκαλώντας τη μήνη κάποιων από αυτούς. Ο Γιώργος φαίνεται να συμφωνεί μαζί του θεωρώντας τα κοινά είτε συμπλήρωμα είτε μετενσάρκωση και επικαιροποίηση της ιδέας του κομμουνισμού. «Τα “δικά” μας κοινά σήμερα» γράφει «είναι διάσπαρτα σε όλο το κοινωνικό πεδίο (οιωνεί) κομμουνιστικές σχέσεις και θεσμοί με τα οποία οργα-

ώνεται η κοινωνική ζωή των λαϊκών τάξεων σε απόσταση από την πολιτεία και την αγορά». Τι καθιστά όμως μια σχέση κομμουνιστική;

Αν και η λέξη «κομμουνισμός» αποτελεί βασικό συστατικό του υπέροχου αυτού βιβλίου, μένω λίγο με την εντύπωση ότι το τι ακριβώς είναι και πώς μπορεί να πραγματοποιηθεί απασχολεί τον Γιώργο πολύ λιγότερο απ' όσο τα κοινά. Ακολουθώντας τον Μπαντιού, ο Γιώργος ξεκαθαρίζει ότι «το όνομα της Ιδέας του κομμουνισμού, όποιο κι αν είναι, δεν έχει ιδιαίτερη σημασία», το σημαντικό είναι η Ιδέα. Το καινούργιο όνομα με το οποίο θα φανερωθεί είναι δευτερεύουσας σημασίας (γιατί όχι και «αναρχία;» διερωτάται μάλιστα ο Γιώργος). 'Όταν όμως αναφέρεται σε κομμουνιστικές σχέσεις, κάτι πιο συγκεκριμένο πρέπει να έχει στον νου του από μια γενική Ιδέα. Οι ταμπέλες έχουν τεράστιο ιστορικό βάρος, πυκνό εννοιολογικό πλέγμα και, θέλοντας ή μη, έχουν συναισθηματικό αντίκτυπο όταν τις χρησιμοποιούμε. Η Ιδέα, για τον Γιώργο, έγκειται στην κοινωνία ή τη δημοκρατία «των συνεταιρισμένων παραγωγών» (και όχι τόσο στην ιδέα της ισότητας, που νομίζω ότι τονίζει ο Μπαντιού) και με αυτό φυσικά θα συμφωνήσουν τόσο οι αυτοεπιτιμωμένοι κομμουνιστές όσο και οι αναρχικοί, τουλάχιστον σε έναν βαθμό. Αρκεί όμως αυτό;

Η ένστασή μου για αυτόν τον τόσο ανοικτό ορισμό μιας Ιδέας είναι ότι λέει πολλά και τίποτα και, κυρίως, αφήνει απροσδιόριστο τον ορίζοντα του τι εντέλει θέλουμε και τι προτείνουμε. Πώς ακριβώς βλέπουμε τη δημοκρατία των συνεταιρισμένων παραγωγών και τι ακριβώς εννοούμε με τον όρο «ισότητα» ή πώς την επιτυγχάνουμε; Αυτές οι «λεπτομέρειες» είναι που διασπάζουν τις διεθνείς και βάζουν τους αναρχικούς ενάντια στους κομμουνιστές ή τους παλαιο-κομμουνιστές απέναντι στους ευρωκομμουνιστές. Αναρωτιέμαι, όταν οι αντίπαλες προτάσεις είναι τόσο ξεκάθαρες όπως η Πρόταση Α (νεο-φιλελευθερισμός, λιτότητα, μνημόνιο) ή

και η Πρόταση Β (κεϋνσιανισμός, κρατικές επενδύσεις, δραχμή), αν εμείς της πρότασης Κ και Δ μπορούμε να διατηρούμε την πολυτέλεια να μην ορίζουμε την Ιδέα μας και το Σχέδιο που απορρέει από αυτήν παρά μόνο με αδρές γραμμές;

Ο Γιώργος φυσικά ξέρει και είναι μέρος των φορέων αυτού του τρίτου «Σχεδίου»: αναφέρεται «[...] στην αλληλέγγυα και συνεργατική οικονομία, στα κινήματα των πολιτών για τη μετατροπή της κρατικής ιδιοκτησίας σε δημόσια κτήση, στις κληρονομίες ενός προκαπιταλιστικού παρελθόντος και όχι μόνο», οι οποίες, όπως λέει, είναι τα ψήγματα του άλλου δρόμου. Και όπως σωστά το θέτει, το κύριο ερώτημα της εποχής μας είναι «πώς από αυτές τις σκόρπιες, αντιφατικές και συνήθως περιθωριακές προσπάθειες θα γεννηθούν οι δημοκρατίες των συνεταιρισμένων παραγωγών;». Καθώς και αν «μπορούν να αναγεννηθούν τα κοινά, το λίκνο αυτών των ιδανικών, ή τα τελευταία εκφυλισμένα θα δώσουν το “αξιακό” σύστημα που χρειάζεται μια μαύρη ή εγκληματική οικονομία; Μπορούμε σήμερα να θεμελιώσουμε μια δημοκρατία πάνω στον κόσμο των κοινών;».

Το βιβλίο θέτει αλλά δεν απαντά αυτά τα τόσο επίκαιρα ερωτήματα. Δεν τα απαντά για τρεις νομίζω λόγους. Πρώτον, γιατί ίσως η απαισιοδοξία της συγκεκριμένης ιστορικής στιγμής (αν όχι πολιτικής συγκυρίας), η οποία γίνεται αισθητή στο τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου για την κατάσταση των κοινών και του κινήματος για τα κοινά στην Ελλάδα, δεν επιτρέπει στον Γιώργο την αφέλη αισιοδοξία κάποιων ξένων που εκ του μακρόθεν ονειρεύονται Σχέδιο Κ και Δ για την Ελλάδα.

Δεύτερον, νομίζω ότι η απέχθεια του Γιώργου για τον οικονομισμό τον εμποδίζει στο να πέσει στο επίπεδο να κάνει οικονομικές προτάσεις. Η (υπό)θεσή του έτσι σκιαγραφείται κυρίως σε ένα θεωρητικό, φιλοσοφικό επίπεδο. Δυστυχώς όμως, το οικονομικό, όσο και αν θα θέλαμε, δεν μπορούμε πια να το απο-

φύγουμε, μιας και οι οικονομιστές έχουν φτιάξει τον κόσμο κατ' εικόνα και ομοίωση του φαντασιακού τους. Πολύ θα ήθελα να αποφεύγαμε το δίλημμα ευρώ ή δραχμή και να κάναμε παύση πληρωμής των χρεών σε ηθική ή πολιτική βάση, αλλά η πραγματικότητα του κινδύνου έλλειψης ρευστότητας και βασικών αγαθών σε περίπτωση εξόδου από το ευρώ μας αναγκάζει να ασχοληθούμε με την οικονομία είτε το θέλουμε είτε όχι. Παρομοίως, μπορεί να είμαι κατά της διαρκούς αύξησης του ΑΕΠ, αλλά δεν παραγνωρίζω ότι εντός της κοινωνίας που ζούμε και από την οποία θα ξεκινήσουμε τη μετάβαση, η έλλειψη ανάπτυξης ενδέχεται να είναι καταστροφική, άρα οφείλουμε να έχουμε (και) οικονομικές προτάσεις για το πώς θα διαχειριστούμε την «απο-ανάπτυξη». Θεωρώ επίσης ότι ένα πειστικό Σχέδιο Κ και Δ οφείλει να αντιπάζει (και) συγκεκριμένες εναλλακτικές πολιτικές ενάντια σε αυτές των Σχεδίων Α και Β. Και πιστεύω ότι αυτό γίνεται χωρίς να είναι αναγκαίο να περιπέσουμε σε ακραίο οικονομισμό.

Αντλώ ελπίδα από τη Βαρκελώνη, στην οποία πρόσφατα εκλέξαμε νέα δήμαρχο επικεφαλής ενός συνδυασμού που το όνομά του τα λέει όλα: «Βαρκελώνη από Κοινού». Το πρόγραμμα του συνδυασμού, το οποίο μετουσιώνει την Ιδέα των κοινών στην πραγματικότητα της πόλης και αποτελείται από πληθώρα πρωτότυπων προτάσεων ανάκτησης των κοινών (από μετατροπή ιδιωτικών χώρων σε δημόσιους, έως την επαναφορά επιχειρήσεων ενέργειας στο δημόσιο και μετατροπής τους σε συνασπισμό), συντάχθηκε από πλήθος ανοιχτών ομάδων εργασίας (είχα την τύχη να συμμετάσχω εκ του μακρόθεν στην ομάδα της οικονομίας και να δω την πραγματικά σπουδαία δουλειά που έγινε). Αν και υπήρξε ομάδα οικονομίας, το πρόγραμμα δεν διέπεται από «οικονομισμό», στον βαθμό που οι οικονομικές προτάσεις έχουν ενσωματωθεί στις άλλες θεματικές ενότητες χωρίς να αποτελούν αυτόνομους στόχους. Για παράδειγμα, στο πρόγραμμα ναί μεν δεν

υπάρχουν αναφορές στην οικονομία της πόλης ή στην ανάγκη ανάπτυξης της, αλλά στο κοινωνικό πρόγραμμα προβλέπεται θέσπιση ελάχιστου μισθού, ενώ, παράλληλα, στον οικολογικό τομέα προτείνονται περιβαλλοντικοί φόροι για την παραγωγή αποριμμάτων και την εκπομπή αερίων του θερμοκηπίου.

Κλείνοντας, υποπεύομαι πάντως ότι ο λόγος για τον οποίο ο Γιώργος δεν έφτασε στο «επί τούτου» και στις συγκεκριμένες προτάσεις οφείλεται σε έναν άλλο, τρίτο λόγο. Ότι ήδη εργάζεται πυρετωδώς και έχει σχεδόν έτοιμο το επόμενο βιβλίο του! Το οποίο θα μεταφράσει τη θεωρία του για τα κοινά στο εδώ και τώρα της ελληνικής κοινωνικής και αλληλλέγγυας οικονομίας.

Γιώργος Καλλής,

καθηγητής στο Αυτόνομο Πανεπιστήμιο της Βαρκελώνης

Τα τελευταία χρόνια γίνεται πολύς λόγος στη δημόσια συζήτηση για τα «κοινά». Τι είναι όμως αυτά τα περιβόητα «κοινά»; Πρόκειται για αυτό που συνηθίζουμε να ονομάζουμε «κοινά αγαθά»; Πρόκειται για τους «κοινούς πόρους»; Τα κοινά είναι μόνο τα δάση, οι παραλίες, ο αέρας και το νερό, τα οποία είναι γνωστά ως «κοινά τοις πάσι» από την εποχή του αρχαίου ρωμαϊκού δικαίου; Ή πρόκειται και για κάτι πιο σύνθετο, που έχει άμεση σχέση με την αυτοοργάνωση της κοινωνίας, τις δομές αλληλέγγυας και συνεργατικής οικονομίας, τους εργατικούς αγώνες, τα κινήματα πολιτών που μετατρέπουν την κρατική ιδιοκτησία σε δημόσια, σε κοινή κτήση; Και ποια η σχέση τους με τις κοινότητες, την κοινοκτημοσύνη και τον κομμουνισμό – η γενεαλογική σχέση τους με τη μεγάλη παράδοση που αναφέρεται στην αρχική εξισωτική «φυσική κατάσταση»;

Στην καθομιλουμένη, και όχι μόνο, «παίρνω μέρος στα κοινά» σημαίνει συμμετέχω στην πολιτική ζωή μιας δημοκρατικής πόλεως. Είναι σε θέση οι ελεύθερα συνεταιρισμένοι παραγωγοί να θεμελιώσουν τις δικές τους πόλεις/πολιτείες, να αναδείξουν μια νέα λαμπρή δημόσια σφαίρα, έναν πολιτισμό άμεσης δημοκρατίας; Ποια θα μπορούσε να είναι η κοινωνική και πολιτική οργάνωση μιας κοινωνίας του Δώρου; Μιας κοινωνίας στην οποία η «μέθεξη ανθρώπων και πραγμάτων» θα έπαιρνε τη θέση της αλλοτρίωσης του φετιχισμού του εμπορεύματος.

Το βιβλίο του Γιώργου Λιερού επιχειρεί να φωτίσει όλες τις πλευρές ενός ζητήματος –ως έναν τρόπο προσέγγισης μιας συνολικής θεώρησης του κόσμου και της κοινωνίας– υπό το πρίσμα της επαναστατικής διαδικασίας για τις δημοκρατίες των συνεταιρισμένων παραγωγών.



Ο Γιώργος Λιερός γεννήθηκε το 1961 στη Ρόδο. Σπούδασε στην Κτηνιατρική Σχολή του ΑΠΘ και ασκεί το επάγγελμα του κτηνιάτρου. Άρχισε να ασχολείται με τα κοινά από τα μαθητικά του χρόνια και έκτοτε παραμένει κινηματικά ενεργός, συμμετέχοντας σε δράσεις, κινήσεις και πρωτοβουλίες. Από τις Εκδόσεις των Συναδέλφων κυκλοφορούν τα βιβλία του *Σκέψεις για την άμεση δημοκρατία: Ξαναπιάνοντας το νήμα: Η κοινωνική αναμέτρηση στην Ελλάδα σήμερα: Υπαρκτός καινούργιος κόσμος: Κοινωνική/Αλληλέγγυα και Συνεργατική οικονομία.*

syneditions@gmail.com • <http://ekdoseisynadelfwn.wordpress.com>

ISBN 978-960-9797-50-4



9 789609 797504